

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De|| EXTREMA VNCTIO-||NE, ORDINE, ET MATRI-||MONIO.|| SINGVLIS LIBRIS
EX-||PLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

Liber Primvs. De Sacramento Extremæ vnctionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54104](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54104)

DE SACRAMEN-
TO EXTREMÆ VN-
CTIONIS.
LIBER VNICVS.

CONTROVERSIÆ DE SACRAMEN-
to Extremæ vnctionis, sunt omninò se-
ptem. PRIMA, eaquè potissima, de gene-
re; An sit legis nouæ Sacramentum verè
ac propriè dictum. SECUNDA, de ma-
eria: TERTIA, de forma. QVARTA, de effectu.
QVINTA, de ministro. SEXTA, de suscipiente. SE-
PTIMA, de cæremoniis.

CAPVT PRIMVM.

Qui hæretici hoc Sacramentum negârint.

HÆRETICI PER VLTIRITVM VNCTIONIS
infirmorum è numero Sacramentorum auferre
conati sunt. PRIMO, Waldenses, vt referunt Æ-
neas Syluius lib. de origine Boëmorum, cap. 35.
& ante eum Guido Carmelita in summa de hæreticis. SECUN-
DO, Albigenses, teste Antonino in summa Theologica, p. 4.
tit. II. cap. 7. §. 5. TERTIO, Iohan. Wiclefus, teste Thoma
Walden. tom. 2. de Sacram. cap. 163. & satis ipse de se id te-
statur in 4. lib. Trialogi, cap. 25. vbi contendit, hoc Sacramen-
tum nequæ Christo, nequæ ab Apostolis institutum, proinde
nec verè Sacramentum esse.

AA 4

Hos

Hos imitantur hæretici huius temporis. Lutherus in libro de captiuitate Babyl. cap. de Extrema vnctione, non reicit hunc ritum, tamen negat Sacramentum esse propriè dictum. Calvinus lib. 4. Instit. cap. 19. §. 18. 19. 20. & 21. & Kemnicus in 2. part. Examin. à pag. 1102. vsque ad 1135. non solum Sacramentum esse negant, sed etiam irrident more suo. Idem facit Melanchthon in locis, tit. de Vnctione. Idem facit etiam Ioan. Brentius in Confess. Wirtemberg. cap. de Extrema vnctione, & Magdeburgenses Centur. 7. & sequentibus, cap. 6. de ritu visitationis infirmorum.

Ecclesia verò Catholica palàm affirmat, Vnctionem extremam Sacramentum esse verè ac propriè dictum. Id enim expressè habent Concil. Florent. in instructione Armenorum, & Trident. sessione 14. can. 1. de Extrema vnctione, & omnes Theologi, lib. 4. sentent. dist. 23. Potest autem hæc veritas tribus argumentis probari. PRIMÒ, ex Scripturis. SECUNDO, ex traditione Ecclesiastica. TERTIO, ex ratione.

CAPVT SECVNDVM.

Probat ex Scripturis Vnctionem infirmorum esse Sacramentum propriè dictum.

QUOD attinet ad PRIMVM: duæ Scripturæ proferruntur ab omnibus, vna ex cap. 6. Marci, altera ex cap. 5. Iacobi.

DE PRIORE non omnes conueniunt, an cùm Apostoli vngebant oleo infirmos, & curabant; illa fuerit vnctio Sacramentalis, de qua nunc disputamus: an solum fuerit figura quadam, & adumbratio huius Sacramenti. Qui tenentur PRIOREM sententiam, vt Thom. Wald. loco citato, & Alphonus de Castro lib. de hæresibus, verbo Extrema vnctio, ea ratione ducuntur, quòd Beda, Theophyl. & Oecumenius in commentariis Marci, & Iac. videantur dicere eandem esse vnctionem, cuius fit mentio in vtroque loco. Sed profectò probabilior est sententia POSTERIOR, quæ est Ruardi in explicatione art. 11. & Iansenij in cap. 6. Marci, & Dominici à Soto. dist. 23. q. 1. art. 1. & aliorum. Et mihi certè eo etiam nomine gratior, quòd videam Lutherum, Calvinum, & Kem-

nitium

nitium locis citatis esse in priore opinione: existimant enim illi eandem esse vñctionem, Marc. 6. & Iac. 5.

Probo igitur breuiter sententiam posteriorem. PRIMO illa vñctio, qua utebantur Apostoli, referebatur solùm aut præcipuè ad curationem morbi corporalis, vt ex eo loco patet, vnde etiam sanabantur omnes, qui tum inungebantur: Sacramenta autem per se ad animam pertinent, ad corpus per accidens, aut certè secundariò.

Deinde SECUNDO, Apostoli eo tempore nondum erant sacerdotes: & quamuis potuerit Christus etiam per non sacerdotes Sacramenta conferre, tamen non est probabile eum hoc fecisse, nec legimus id vnquam factum in Sacramentis magis necessariis, vt in Sacramento Pœnitentiæ, vel Eucharistiæ. Neque obstat quod Apostoli baptizarunt, cùm nondum essent sacerdotes: nam non ita est de essentia Baptismi, vt minister sit sacerdos, sicut de essentia Vñctionis. Nam si laicus baptizet, etiam extra necessitatem, Baptismus est ratus: non autem est rata Vñctio, si laicus inungat. Quòd autem Apostoli nondum fuerint eo tempore sacerdotes, patet, quia facti fuerunt in vltima cœna, vt docet Concilium Tridentinum, sess. 22. cap. 1.

Accedit TERTIO, quòd Apostoli tunc promiscuè vngabant quoslibet ægrotos, vt cæcos, claudos, &c. at Sacramentum vñctionis, non datur nisi iis, qui decumbunt cum periculo vitæ, vt omnes concedunt.

Item QUARTO, Apostoli tunc cùm inungerent, non querebant, essentné baptizati, qui inungendi erant, & omninò probabile est multos ab eis inunctos, qui infideles erant; At certè sine Baptismo nihil profunt Sacramenta cetera, nec dari possunt aut debent non baptizatis sine peccato. Nec valet quod quidam obiiciunt, Cornelio datam Confirmationem ante Baptismum, Actor. 10. Deo videlicet in hac re dispensante. Nam Cornelius non habuit Sacramentum Confirmationis ante Baptismum, sed effectum Sacramenti Confirmationis ab ipso Deo immediatè sine Sacramento.

DENIQUE, Trident. Concil. sess. 14. can. 1. de Extrema vñctione, dicit hoc Sacramentum insinuatim Marci 6. Dicitur autem insinuari id, quod non expressè proponitur, sed adumbratur, & obscurè indicatur. Et hoc eodem modo intelli-

A A §

gendi

gendi sunt veteres, qui locum Marc. 6. coniungunt cum loco Iacob. 5. significant enim vno in loco iacta esse fundamenta eius Sacramenti, quod in altero loco expressè proponitur. Quemadmodum enim cum Matth. 19. & alibi Christus manus imponit, non dicimus tunc instituisse Sacramentum Confirmationis, aut Ordinationis, sed tamen agnoscimus adumbrationem quandam Sacramenti postea futuri: sic etiam quòd Dominus iusserit Apostolos oleo curare infirmos, & non alia aliqua re, intelligimus significatum esse, futurum fuisse aliquando tempus, vt oleum esset Sacramentum infirmorum.

Veniamus nunc ad ALTERVM locum. IACOBI 5. ita legimus: *Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesie, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuabit eum Dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei.* Hic habemus omnia, quæ ad Sacramenti essentiam requiruntur, videlicet symbolum externum, promissionem gratiæ, & diuinam institutionem: hæc enim tria, vt supra diximus in prima controuersia de Confirmatione, aduersarij requirunt. Symbolum externum est vnctio olei cum oratione fidei; promissio verò, alleuatio infirmi, & remissio peccatorum. Institutio autem colligitur ex hac tam constanti promissione Apostoli: neque enim Apostolus tam constanter, & absolutè id promitteret; nisi Dominus id instituisset, & mandasset. Itaque Apostolus Iacobus non instituit Sacramentum, sed hortatur ad illud suscipiendum quod à Domino nouerat institutum.

Quia verò Kemnitius in 2. parte Exam. pag. 41. & 42. requirit alia quinque, licet tria prædicta sint præcipua; ostendamus illa etiam reperiri in Vnctione extrema. Ille igitur PRIMO requirit præter tria prædicta, vt ritus mandatus sit in nouo Testamento; vt distinguatur à cæremoniis Testamenti veteris. Id verò hoc loco manifestè cernimus, cum consteret Iacobi epistolam esse librum Testamenti noui: & præterea talis ritus non fuerit in Testamento veteri.

SECUNDO requirit, vt ritus non ad breue tempus duret, sed perpetuus sit. Id quoque habemus in illis verbis: *Infirmatur quis in vobis.* inde enim colligimus tam diu duratum hunc ritum, quam diu in Ecclesia erunt ægroti.

TERTIO

TERTIO requirit, vt promissio gratiæ sit annexa, & quasi vestita symbolo, ita vt intelligatur dari gratia, cum symbolum externum exhibetur, id quod Kemnitiuſ ponit contra Caluinistas, qui volunt Sacramenta esse symbola præteritæ, & iam olim acceptæ gratiæ. Id verò hoc loco habemus, vt patet, dicitur enim: *Vngentes eum in nomine Domini, & alleluabit eum Dominus, & si in peccatis fuerit, &c.* planè ad eum modum, quo dicitur de Baptismo, Marc. vlt. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit.*

QUARTO requirit, vt illa promissio non sit cuiuslibet gratiæ, sed remissionis peccatorum: id verò expressè hîc habetur: *Si in peccatis fuerit, remittentur ei.*

QUINTO requirit, vt non sit tantùm promissio generalis, sed etiam applicetur in particulari ei, qui Sacramentum percipit. Et hoc etiam habemus; nam in particulari dicitur: *Vngentes eum, &c.*

CAPVT TERTIVM.

Refelluntur hæreticorum solutiones ad Scripturam citatam.

AD hoc argumentum quatuor solutiones ab hæreticis dari solent. PRIMÆ est, epistolam illam non esse Canonicam, nec à Spiritu Apostolico profectam. Ita Lutherus loco citato, cui assentitur Kemnitiuſ pag 113, vbi dicit hanc epistolam non esse tantæ auctoritatis, vt possit sine testimoniis Scripturæ Canonice, Sacramenta instituire. Et probat ex HERONYMO, qui annotauit in lib. de scriptoribus Ecclesiasticis in Iacobo, veteres iudicasse non esse epistolam illam à Iacobo Apostolo scriptam, & ex EVSEBIO lib. 3. hist. cap. 23. qui de illa sic ait: *Sciendum est vos vovete, id est, quod nostra sit.*

At hæc PRIMÆ solutio est refugium miserorum. Nam omnes veteres, qui catalogos scripserunt sacrorum librorum, hanc epistolam cum ceteris numerarunt, vt patet ex Clemente can. vlt. Apostolorum, ex Innocentio I. epist. 3. & Gelasio I. in Concilio LXX. Episcoporum. ITEM ex Concilio Laodicensi, can. vlt. Carthaginensi III. can. 47. Florentino

tino

rino & Tridentino, sess. 4. **D E N I Q V E** ex Patribus, Origene hom. 7. in Iosue, Athanasio in synopsi, Epiphanio haresi 76. Hieronymo epist. ad Paulinum, Augustino lib. 2. doctrinae Christianae, cap. 8. Ruffino in symbolum, Isidoro lib. 6. etymolog. cap. 1. & Damasceno lib. 4. de fide, cap. 18. Quod si his tot, ac tantis auctoribus fides non habetur, concider auctoritas omnium aliorum librorum: nec enim aliunde scimus, qui libri sint Canonici, nisi ex traditione, & testimonio veterum Pontificum, Conciliorum, & Patrum, eorum praesertim, qui indicem texere voluerunt sacrorum librorum.

Neque vllum vnquam legi veterum, qui apertè scriberet, Iacobi epistolam non esse Canonicam. Nam Hieronymus, quem pro se Kemnitijs citat, dicit quidem quibusdam visam fuisse dubiae fidei epistolam, tamen temporis progressu obtinuisse auctoritatem. Eusebius autem dicit eam epistolam quorundam opinione esse adulterinam; tamen subiungit continuò: *Nos autem scimus in plurimis Ecclesijs publicè esse receptam.* Et certè plus apud nos valere debet publica Ecclesiarum auctoritas, quae teste Eusebio hanc epistolam recepit, vt Canonicam, quam obscura quorundam opinio, quae eodem teste Eusebio, eandem epistolam reiicit.

S E C V N D A solutio est eiusdem Lutheri ibidem, qui sic ait: *Si esset Iacobi Apostoli, dicerem non licere Apostolo sua auctoritate Sacramentum instituere, id est, diuinam promissionem cum adiuncto signo dare, hoc enim ad Christum solum pertinebat.*

Hæc solutio longè deterior est superiore: audet enim Lutherus se Apostolo Iacobo opponere, & in faciem illi resistere, quasi apertè erranti, & sibi arroganti quod ei non conueniebat. At certè nec Iacobus sibi assumit quod Lutherus dicit: non enim ipse Sacramentum instituit, sed hortatur ad vsum Sacramenti instituti; & si id sibi assumeret, illi potius, quam Lutheri credendum esset. Nec enim fieri posset, vt tantus Apostolus post acceptum Spiritum sanctum, in re tam magna erraret: neque est simile de B. Petri errore; ille enim errauit exemplo, non doctrina, iste autem errasset in doctrina, & in ipsa Scriptura, quod fieri non potest. Quare si Iacobus diceret Sacramentum à se institutum; credere deberemus, id illi à Christo concessum singulari priuilegio, sed non est opus ad has angustias redigi.

T E R -

TERTIA solutio est eiusdem Lutheri ibidem, necnon Wiclefi, Philippi, Brentij, Caluini, & aliorum communis, quòd Iacobus loquatur de vnctione, qua utebantur eo tempore ad curandos morbos corporales. Et quidem Wiclefus putat loqui Apostolum de naturali curatione, & idèd memnisse olei, quia est naturaliter medicinale, & in illa regione abundat. Philippus existimat eum loqui de vnctione, quæ partim naturaliter, partim etiam dono diuino curabat: unde dicit Abraham, Isaac, Iacob, Isaiam, & ceteros Prophetas fuisse professionem medicos, & habuisse notissimas herbarum, & aliorum medicamentorum naturas; & simul etiam ornatos dono miraculorum. Lutherus tamen, Caluinus, Brentius, & Kemnitius simpliciter Apostolū exponunt de curatione ex dono Dei, proinde dicunt non magis fuisse Sacramētum istam vnctionem, quàm fuerit Probatice piscina, vel lutum eam sputo, vel aqua Siloe, &c. nunc autem quando donum illud cessauit, non modò vnctionem non esse Sacramentum, sed etiam esse rem inutilem, & superstitionem.

Argumenta eorum sunt tria. **PRIMUM**, quia Iacobus ex Marci Euangelio accepit, quod docet de vnctione olei: Marcus autem de vnctione illa loquitur, quam adhibebant qui habuerunt donum curationum.

SECUNDUM, quia Iacobus utitur vocibus quæ ad corporalem sanitatem pertinent, nimirum ἐγείρω, & ἰάομαι.

TERTIUM, quia Iacobus tantūm loquitur ad homines sui temporis, quando durabat gratia sanitarum. Idque patet ex eo, quod non addidit aliquam particulam, qua significaret, hunc ritum propagandum esse ad posteros, sicut Scripturæ faciunt, cum loquuntur de veris Sacramentis, vt de Baptismo Matth. vlt. *Ecce ego vobiscum sum usque ad mundi consummationem.* Et de Eucharistia 1. Corinth. ii. *Quotiescunque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat.*

Sed his argumentis nos longè plura, & meliora possumus opponere. Ac **PRIMUM**, quod non loquatur de naturali curatione, & simul quòd Prophetæ non consueuerint curare more medicorum, contra Wiclefum, & Philippū facile probari potest. **PRIMO**, quia etsi oleum sit medicinale tamen nō est medicinale ad curā. Los quosuis morbos, imò verò plurimis,

rimis,

rimis, aut nihil proderit, aut etiam oberit. Apostolus autem generatim iubet, vt ægroti vngantur oleo.

DEINDE Prophetæ & Apostoli, vt plurimum rebus noxiis natura sua, aut certè non salutaribus utebantur, vt curarent, vt nimirum omnes intelligerent, Dei miraculo illa fieri, non vitibus naturæ. Sic Moyles æneum serpentem erexit, vt eius aspectu curarentur læsi à serpentibus. Sic Heli factus aqua Iordanis curauit lepram Naaman Syri. Sic Isaias massa ex viscis curauit vlcus Ezechia, quæ medicina contraria erat curationi illius morbi, vt Hieronymus notat ex sententiâ Hebræorum in commentario ad cap. 38. Isaiæ. Sic Dominus luto & sputo, cæcum natum. Sic Petrus vmbra corporis sui; sic Paulus sudariis, & semicinctiis.

ACCEDIT, quòd si vsu fuissent ordinariè rebus vtilibus ad curandum, ipsi sibi fidem abrogassent, & Dei donum obscurassent.

Quod autem nec loquatur Iacobus de vñctione quæ sanaret corpus ex dono miraculorum, sed quæ sanaret animam, & aliquando etiam corpus, virtute Sacramentali, contra Luthærum, Calvinum, & alios, probatur ex singulis vocibus huius loci. PRIMO: *Infirmatur*, inquit, *quis in vobis*. At si de miraculis ageret, generalius loqueretur: non enim solùm consuleret iis qui decumbunt, grauari periculoso aliquo morbo, vt facit, sed etiam cæcis, surdis, claudis, aliisque miseris hominibus, qui non decumbunt, nec de vita periclitantur, & tamen egent curatione.

SECUNDO: *Inducat*, inquit, *presbyteros*. At si de miraculo ageret, diceret potius, Inducat Prophetas, aut alios, qui donum habent curationum: nec enim soli, aut omnes presbyterietiam tunc habebant donum curandi. Neque refert, quod per presbyteros nolunt aduersarij significari sacerdotes, sed seniores; nam nec seniores omnes habebant donum curationis, non enim illud donum erat alligatum ætati, aut dignitati, vt patet ex Paulo, Rom. 12. 1. Cor. 12. & Ephes. 4. PRÆTERTEREA non est probabile Apostolum iussisse fidelibus, vt miracula quærerent, signa enim infidelium sunt, non fidelium, 1. Corinth. 14.

TERTIO: *Orent*, inquit, *super eum, vngentes eum oleo*. At si de miraculis ageret, non præscriberet Iacobus materiam:

riam : qui enim donum habet curationis, adhibet quod Deus illi inspirat, nec potest alligari certæ alicui rei virtus miraculorum. Id quod satis patet ex diuinis literis & exemplis omnium Sanctorum : Sed, inquit Calvinus, *utile fuit præscribere oleum, ut esset signum, miraculum fieri non viribus hominũ, sed potentia Spiritus sancti : constat enim oleo significari Spiritum sanctum.* At etiam aqua significat Spiritum sanctum. Et præterea, si illa esset caussa, cur præscribatur oleum, debuisset id seruari in omni curatione, & in excitatione mortuorum maximè. Nusquam autem legimus inunctos fuisse mortuos, cum excitandi erant.

QUARTO: *Et oratio, inquit, fidei saluabit infirmum, & alleuabit eum Dominus.* Hæc sanè absoluta promissio est, proinde referri non potest præcipuè ad corporalem sanitatè. Nam aut semper sanati fuissent ægroti illi, qui vngebantur, vt Iacobus præscribit, aut non semper : si semper, ergo nulli fuissent mortui Apostolorum tempore, nisi illi, qui Iacobo non obediuissent, qui paucissimi fuissent. ET præterea sanitas, corporalis, quia non semper utilis est animæ, non etiam semper obtinetur à Deo, quicumque sit, qui oret, etiam si donum habeat curationis. Quare non semper sanabantur qui vngebantur; ergo vel falsa est absoluta illa promissio Iacobi, quod fieri non potest, aut quod verissimum est, ad animam præcipuè, & absolutè referenda est.

QUINTO: *Et si in peccatis fuerit, dimittentur ei.* Hæc verò particula tam expressè ad animam pertinet, vt non sit locus tergiuersationi. Donum autem curationis, vt sæpe diximus, ad corpus refertur.

SEXTO, omnia alia quæ habentur in illa epistola, siue ante hunc locum, siue postea, non ad eos solos pertinent, qui tunc viuebant, sed etiam ad nos, qui postea futuri eramus, vt patet ex illis præcedentibus: *Patientes estote, & Confirmate corda vestra. & Nolite iurare. & Tristatur quis in vobis? oret, & quo animo est? psallat.* Item ex illis immediatè sequentibus: *Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem, vt saluemini.* Hæc omnia sine dubio ad nos etiam pertinent: igitur etiam illa, quæ eodem tenore verborum in medio posita sunt: *Infirmatur quis in vobis, &c.* ad nos pertinent. Quare non agitur de dono curationis, quod est rarissim.

rarissimum, & non semper haberi potest, sed de Sacramento, quod semper durat, & facile à quolibet haberi potest.

Neque argumenta ipsorum contra allata conuincunt. Ad PRIMVM RESPONDO, non esse eandem vñctionem Marc. 6. & Iacob. 5. nisi eo modo, quo dicuntur idem figura, & figuratum: Quantum enim interest, inter lotionem cæci nati in aqua Siloë, quæ fuit figura Baptismi, Ioannis 9. & ipsum Baptismum ex aqua, & Spiritu sancto, Ioan. 3. tantum inter has duas vñctiones. Vnde etiam videmus Marc. 6. nullam fieri mentionem verborum, nec promissionis spiritualis, quæ ad Sacramentum necessariò requiruntur: vtrumque autem expressè habetur Iacob. 5.

Si quis autem defendere velit Marc. 6. tractari de ipso Sacramento Vñctionis extremæ, dicere potest, Marcum non omnia expressisse, sed quæ illi desunt, ex Iacobo esse petenda. Sæpè enim in scriptoribus sanctis id necessariò faciendū est, vt quod vnus omittit, petatur ab alio.

Ad SECUNDVM argumentum, quod totum grammaticale est, & idèd satis aptè conuenit Kemnitio, RESPONDO, in primis nos non negare, quin Extrema vñctio interdum adferat corporalem sanitatem, & idèd Iacobum aliqua verba ponere potuisse, quæ ad sanitatem corporalem pertineant. Interim tamen, sicut illa duo, Kemnitij opinione, ad corporis sanitatem pertinent: sic etiam integra sententia est, quæ citra omnem controuersiam refertur ad animæ salutem, mirum illud: *Si in peccatus fuerit, remittentur ei.*

Dico SECUNDO illa verba duo, hoc loco non ad corpus, sed animam præcipuè pertinere. Nam etsi ἐγείρω proprie significat excitare, & eleuare, quod ad corpus pertinet, tamen per metaphoram Scripturæ sanctæ familiarem, significat etiam pellere mœrorem, tristitiam, negligentiam, soporem, & desidiam animi. Hinc sunt illa Apostoli Rom. 13. *Hora est iam nos de somno surgere.* ἐγερθηνα. Ephes. 5. *Surge, qui dormis, &c.* Et illud Luc. 3. *Potens est Deus de lapidibus istis excitare filios Abrahamæ.* Et illud 1. Pet. 3. *Excito synceram vestram mentem.* Hoc autè loco: *Alleuabit eum Dominus,* significat liberationem à quodam torpore, mœrore, anxietate; quæ propinquos morti valde deprimere, & grauare solet, vt non facile possint mentem ad Deum attollere,

Alie-

Alterum illud verbum ἰάω, non ponitur à Iacobo in ea sententia, vbi agit de Sacramento Vñctionis, sed infra cūm ait: *Orate pro inuicem, vt saluemini*, ibi enim est, ἰασθητε, quocirca ineptè à Kemnitio trahitur ad propositum huius loci. Et P R A E T E R E A illa etiam vox hoc loco accipitur pro salute animæ, vt patet ex præcedentibus. Et ne miretur Kemnitius, si verbum medicinale vsurpetur pro sanitate animæ, cogitet in Scripturis millies haberi hanc vocem in hoc sensu. Psal. 146. *Qui sanat contritos corde.* Matth. 13. *Ne fortè conuertantur, & sanem eos.* pro quo Marcus habet cap. 4. *Et dimittantur eis peccata.* Et 1. Petri 2. *Cuius liuore sanati estis.*

Ad T E R T I V M dico, necessarium quidem esse, vt Sacramenta manent, quamdiu Ecclesia manet, sed non esse necesse, vt ad hoc significandum ponatur in Scriptura, verbum aliquod denotans perpetuitatem. Nam de Baptismo nusquam exstat eiusmodi verbum, nec obstat: *Ecce ego vobiscum sum.* nam potuit Christus nobiscum esse, etiamsi Baptismum instituisset solum ad vnum diem duraturum. Cognoscimus autem euidenter, vñctionem, de qua loquitur Iacobus, semper duraturam, tum quia infirmi, presbyteri, orationes, remissio peccatorum, & cetera, quæ Iacobus nominauit, semper mansura sunt in Ecclesia; tum etiam quia hæctenus semper in Ecclesia fuit ista consuetudo vngendi infirmos.

Q U A R T A solutio eiusdem Lutheri, Kemnitij; & Caluini est, qui affirmant locum istum nihil pro nobis facere, quod alius omninò fuerit ritus vngendi tempore Iacobi, alius nostro tempore. Id quod his argumentis probant. P R I M O, quia Iacobus iubet inungi quoslibet infirmos, nos autem solum inungimus homines semimortuos. Vnde apud nos verè est Vñctio extrema, quia datur morientibus, Iacobus autem noluit esse extremam, quia dari voluit iis, qui sanandi erant.

R E S P O N D E O, inungit Ecclesia eos, qui de vita periclitantur: tunc enim quaerenda sunt remedia supernaturalia, quando nulla spes amplius est in naturalibus. Et quamuis inungantur ægroti vt sanentur, si id expedit æternæ saluti tamè rectè dicitur extrema, quia est vltima respectu vñctionū, quas in aliis Sacramentis percipimus, in Baptismo, Confirmatione, & Ordinatione.

Et hoc idem voluisse Iacobum, patet PRIMO ex illis verbis ἐγγεῖ, ὁ κάμνοντα. Nam excitare, & alleuare proprie iis conuenit, qui decumbunt valdè oppressi, & grauati, & κάμνοντες significat deficere, & etiam mori, vnde etiam κάμνοντες dicuntur mortui. SECUNDO idem patet ex eo, quod ait: *Adducat presbyteros.* Nam si non decumberet, posset ipse ire ad presbyteros: & etiam si decumberet, sed non adeò grauitè, non oporteret adduci presbyteros. Alioqui enim si ob quemlibet morbum deberent presbyteri excurrere ad aegrotos, nunquam domi manerent, est enim infinitus numerus aegrotorum. DENIQUE non est credibile voluisse Iacobum, vt ad remedia supernaturalia Christiani recurrerent, quando facile possent naturalibus medicamentis curari. Adde VLTIMO hunc locum mirè pugnare cum aduersariis ex ipsorum sententia. Nam si iubet Apostolus omnes aegrotos iungi, quare ipsi nullum inungunt?

SECUNDO probant, quia Iacobus iubet aduocari seniores Ecclesiæ, nos autem non multos, sed vnum vocamus, & eum sacerdotem.

RESPONDEO, nomen presbyteri, seu seniores in Testamento nouo ferè vbique accipi pro ministro Ecclesiastico, & Iacobum non tam de numero, quàm de qualitate fuisse sollicitum. Quemadmodum enim cum dicimus, confitenda esse peccata sacerdotibus, non intelligimus confitenda esse multis, sed vni: Nec tamen interim negamus, bonum esse, vt multi veniant, sicut in quibusdam locis fieri solet.

TERTIO probat Calvinus, quia Iacobus oleo simplici vult inungi aegrotos: nunc autem adhibetur oleum benedictum. Addit Kemnitijs, Iacobum non præcepisse in qua parte vngi debeat aegrotus, nunc autem determinari certa membra.

RESPONDEO, Iacobum alloqui infirmos hoc loco, non sacerdotes: scire autem quale debeat esse oleum, & in qua parte sit adhibendum, ad infirmum non pertinet, sed ad sacerdotem. Satis PRÆTEREA nobis esse debet, quod Iacobus non negat oleum esse prius benedicendum, neque negat eas partes inungendas, quæ modò vnguntur in Ecclesiâ; quocirca non pugnant eius verba cum Ecclesiæ consuetudine, sed con-

contra potiùs Ecclesiæ consuetudo explicat verba Iacobi. **ADDE**, quòd Beda in cap. 5. Iacobi, dicit significari oleum benedictum per illa verba: *Vngentes oleo in nomine Domini.*

QVARTO probant Lutherus, Calvinus, & alij, quia Iacobus tribuit hunc effectum orationi fidei: *Oratio, inquit, fidei saluabit infirmum.* Ex quo Lutherus colligit, vñctionē apud Iacobum non esse Sacramentum, nec eandem cum nostra: nam Sacramenta, & nostra etiam vñctio, non pendent à fide Ministri. Calvinus autem, & Kemnitius, ea ratione colligunt non esse eandem vñctionē cum nostra, quia Iacobus totum effectum tribuit orationi; nos autem totum ferè tribuimus vñctioni, cum dicimus: *Per hanc sacram vñctionem, &c.*

RESPONDEO ad consequentiam Lutheri, orationem fidei dici hoc loco, non quæ requirat necessariò fidem Ministri, sed quia est oratio dictata à fide, & sola fide intelligitur, quomodo verbum Sacramentale, quod cum elemento facit Sacramentum, Augustinus vocat verbum fidei, & dicit operari, non quia dicitur, sed quia creditur, tractat. 80. in Ioan. **ADDE**, quòd etiam miracula non semper necessariò pendent à fide. Narrat enim Epiphanius hæres. 30. quendam Iosephum Iudæum miracula fecisse per aquam benedictam signo crucis, etiam si ipse non crederet: miracula enim sæpe operatur sola Christi inuocatio. Itaque si esset verum quod Lutherus assumit, non posset ostendi Iacobum agere de Sacramento, quod nos dicimus; nec de miraculo, quod Lutherus dicit.

Ad consequentiam Caluini, & Kemnitij, **RESPONDEO**, orationem fidei, quæ infirmum saluat, non excludere operationem vñctionis, immò potiùs includere. Hæc enim est oratio fidei: *Per hanc sacram vñctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus, &c.* Sicut cum quis aliquid à Deo petit per Christi passionem sibi dari; si oratio illa impetrat, oratio dicitur illum saluare, sed non sine Christi passione. **ADDE** etiam, quòd licet in illa oratione fidei nulla fieret mentio vñctionis, adhuc nihil aduersarij obtinerent. Nam etiam in aliis Sacramentis sæpe tribuitur effectus vni parti ipsius Sacramenti, cum tamen constet eam partem non operari sine alia. Tit. 3. *Saluos nos fecit per lauacrum.* Actor. 8. *Cum videret Simon, quia per manus impo-*

tionem Apostolorum daretur Spiritus sanctus, &c. & examen antea dixerat Lucas, Apostolos orasse pro Samaritanis, vt acciperent Spiritum sanctum.

QVINTO probat Calvinus ex testimoniis nostrorum. Nam Sigibertus in Chronico scribit, hanc vnctionem ab Innocentio I. institutam; non igitur illa est, de qua loquitur Iacobus. Sed Kemnitius pag. 1135. magis audacter scribit, vnctionem infirmorum sine dono institutam à Felice IV. circa annum Domini D. XXVIII. nec dignatur vel vnum testem adhibere huius suæ narrationis.

RESPONDEO, mendacium Kemnitij satis refelli à Caluino. Nam Innocentius I. præcessit Felicem IV. annis centum, & amplius. Sed nec in vita, nec in scriptis Felicis IV. aliquid habetur de vnctione infirmorum. Habetur quidem aliquid de vnctione altarium, & basilicarum, dum consecratur, in epist. I. huius Pontificis, at de vnctione infirmorum nihil. Sed Kemnitio licet vocare ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt. Nisi fortè id acceperit Kemnitius ex supplemento Chronicorum Philippi Bergomensis: is enim scribit Felicem Papam monuisse, vt seruaretur doctrina S. Iacobi de inungendis morituris. Sed quid hoc aduersus Catholicos? immò cur non pro illis potius?

Ad Caluinum autem RESPONDEO, Sigibertum referre iisdem verbis id quod habetur in ipsa Innocentij epist. I. cap. 8. quo loco dicit quidem Innocentius vnctionem infirmorum, de qua loquitur Iacobus, esse Sacramentum, sed à se institutum non dicit, immò contrarium disertis verbis dicit, dum Iacobi testimonium profert, & dum Sacramentum appellat, & dum respondet ad quæstionem sibi propositam circa hoc Sacramentum ab Episcopo Eugubino.

CAPVT QVARTVM.

Probat ex traditione veterum, vnctionem infirmorum esse Sacramentum.

AM SECUNDO loco probanda est veritas ex testimoniis Pontificum, Conciliorum, Patrum, aliorumque auctorum. Ac PRIMVM ex Pontificibus habemus? PRIMO Innocentium I. qui diser-

tis

tis verbis in epist. I. ad Decentium, cap. 8 meminit huius Sacramenti. Et SECUNDO habemus Innocentium III. qui etiam copiosè, & perspicuè huic Sacramento testimonium perhibet, cap. Cùm venisset, de Sacra vñctione.

Sed Innocentij I. testimonium etiam si solum exstaret, sufficere deberet. Nam auctor est antiquus, siquidem anno CCCC. II. sedere cœpit; estque vir doctus, & sanctus, & ab Augustino, Hieronymo, & Chrysostomo mirificè commendatus. epistola eius certa est: dicit expressè, & clarè hanc vñctionem esse Sacramentum à Iacobo explicatum, & ideo non dari ijs, qui non sunt capaces aliorum Sacramentorum, &c. nec vllus vnquam veterum eum reprehēdit, quod vñctionem infirmorum Sacramentum esse docuerit. ADDE quod Magdeburgenses Centur. 5. cap. 6. de ritu vñctionis infirmorum, hoc testimonio probant, illo seculo fuisse consuetudinem vngendi ægrotos. DENIQUE Kemnitius, qui omnes ferè alios conatur exponere, qui à Catholicis proferuntur pro hoc Sacramento, hunc auctorem ne nominare quidem ausus est, nec tamen eum ignorare potuit, cùm omnes Catholici hoc testimonium proferant.

Ex hoc etiam testimonio colligimus, cur non existant multa huius generis testimonia, id est, tam antiqua, & tam expressa: quia videlicet non habuerunt occasionem de hac re scribendi. Nam nec Innocentius de hac re scripsisset, nisi Episcopo Eugubino dubitatio illa in mentem venisset, vtrum Episcopus possit dare Sacramentum Vñctionis extremæ, an solus presbyter: ista enim est quæstio ad quam Papa respondet. Alioqui enim de Sacramentis, quæ in vsu quotidiano erant, non scribebant Patres, nisi coacti aliqua occasione, vel nisi hæreticis respondendum esset.

DEINDE ex Concilijs habemus IN PRIMIS Nicænum ex Arabico Latinum factum, can. 69. vbi apertè mentio fit olei infirmorum, & distinguitur à Chrismate, & oleo Catechumenorum. ITEM Concilia particularia, sed antiqua, vt Cabilionense II. can. 48. de hoc Sacramento loquens, dicit Patrum decreta Iacobi epistolæ consonare. Wormariense canone 72. vbi iterum renouatur decretum Innocentij I. Meldense apud Burchardum libro 4. can. 75. iubet feria V. in cœna Domini, parochos ab Episcopo accipere ampullam olei

sancti pro infirmis inungendis, iuxta Apostolicam traditionem, Aquisgranense II. tempore Ludouici Imperatoris, can. 8. monet, ne hoc Sacramentum negligatur, in quo saluatio infirmorum continetur. Similia habet Moguntinum sub Rabano Archiepiscopo can. 26.

Iam verò ex Patribus habemus duo genera testimoniorum, VNVM eorum, qui non dicunt quidem expressè hoc esse vnum ex Sacramentis, tamen expressè dicunt verba Iacobi ad nos pertinere, & debere etiam nunc, & omni tempore presbyteros id facere, quod Iacobus scribit. Ita Origenes homil. 2. in Leuit. Chrysostomus lib. 3. de sacerdotio, Augustinus in speculo, vbi ponit ex tota Scriptura eas sententias tantum, quæ nobis omni tempore deferuiunt: adscripsit etiam hanc Iacobi sententiam: *Infirmatur quis in vobis, &c.* Idem etiam sermone 215. de tempore, monet, vt qui aegrotant, Iacobi præceptum feruent. Idem habet auctor operis de visitatione Infirmorum lib. 2. cap. 4. qui liber habetur tom. 9. operum Augustini, & licet falsò tribui videatur Augustino, antiquum tamen, & bonum librum esse negari non potest. Idem habent Beda in cap. 6. Marci, & 5. Iacobi. Theophylactus in cap. 6. Marci. & Oecumenius in cap. 5. Iacobi.

Hæc verò testimonia satis probant, quod volumus, si obseruemus, aduersarios idè præcipuè negasse vnctionem istam esse Sacramentum, quia existimabant, Iacobum non loquissè ad homines sui temporis. Certè Calvinus lib. 4. cap. 19. §. 20. Inquit, ita loquitur: *Cùm duo ista in Sacramento exigimus, vt ceremonia sit à Deo instituta, & Dei promissionem habeat: simul postulamus, vt ceremonia ista nobis tradita sit, & promissio ad nos spectet. Non enim Circumcisionem iam Sacramentum Christianæ Ecclesiæ, quisquam esse contendit, tamen si, & Dei institutum erat, & promissionem annexam habebat, quia nec nobis mandata fuit, nec promissio, quæ illi adiuncta fuerat, nobis eadem conditione data. Promissionem, quam in vnctione ferociter iactant, nobis non esse datam, euidenter demonstrauimus, &c.* Hæc ille. Patres igitur citati, qui apertè affirmant, ceremoniam, & promissionem hanc ad nos pertinere, Sacramentum esse volunt hanc vnctionem, vel ipso teste Caluino.

Habemus DEINDE alios, qui expressè inter Sacramenta
nume,

numerant hanc vnctionem, vt Alcuinus libro de diuinis officiis, cap. de infirmis, Amalarius libro 1. de officiis Ecclesiasticis, cap. 12. Petrus Damiani sermone 1. de dedicatione templi, Hugo lib. 2. de Sacramentis part. 15. cap. 2. & 3. Vbi illud obiter est NOTANDVM, quod hic auctor dicit à Iacobo hoc Sacramentum institutum, debere intelligi de institutione promulgatoria, non de propriè dicta institutione: quomodo sapè dicitur Moyses auctor legis veteris, cum eam solùm promulgauerit. Bernardus in vita sancti Malachiae, vbi etiam insigne miraculum refert. Denique Petrus Lombardus in 4. dist. 23. & qui eum sequuti sunt Theologi omnes.

HIS ACCEDANT exempla plurimorum Sanctorum, qui inungi voluerunt, antequam è vita migrarunt, quæ legi possunt apud Surium ex Catholicis, præsertim tomo 2. & apud Illyricum ex hæretis Cent. 8. & sequentibus, cap. 6.

ACCEDAT denique testimonium Ecclesiae Græcæ, quod idè suum pondus habet, quia cum constet, Græcos non accepisse suos ritus à Romana Ecclesia, præsertim ab annis plus quingentis, quibus à nobis separati fuerunt, certum est ea, in quibus conuenamus, esse antiquiora schismatibus, & hæresibus, quæ postea natæ sunt. Porrò Græcos agnoscere pro vero Sacramèto Extremam vnctionem, patet PRIMÒ ex Concilio Florentino, vbi sine vlla contradictione acceperunt instructionem Armenorum, vbi inter alia Sacramenta numeratur Extrema vnctio.

PRAETÈREA Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus in responsione ad Confessionem Lutheranorum, cap. 7. ponit septem vera, & propria Sacramenta, ac dicit non esse plura, nec pauciora: & inter ea ponit Extremam vnctionem, eamque diuinum Sacramentum vocat, & ab Apostolo Iacobo explicatum dicit.

IDEM etiam tradunt Græci scriptores recentiores, vt *Simon Thessalonicensis* in lib. de septem Sacramentis, *Nicolaus Cabasila* in expositione sacrae Liturgiæ, cap. 29. ac demum ipsum *εὐχολόγιον*, id est, liber ritualis Græcorum, eosdem ritus habet in hoc Sacramento, quos etiam nos Latini habemus.

CAPVT QVINTVM.

Idem probatur ratione.

ACCEDIT VLTIMO ratio ex diuina prouidentia desumpta, qua etiam vtitur Tridentinum Concilium, sess. 14. Nam cum Dominus Sacramenta instituerit, quibus veluti diuinis subsidisiuamur in egressu Ecclesie, & in progressu, certè nullo modo credendum est, defuisse diuinam eius prouidentiam in egressu, & transitu ab hac temporali, militante Ecclesia ad aliam sempiternam, præsertim cum nunquam magis homo indigeat auxilio, & præsidio, quam in articulo mortis, vt Patres passim docent, ac præsertim Gregorius homil. 39. in Evangelia, & lib. 24. Moralium, cap. 17. & 18. Eusebius Emisenus, seu quicumque est auctor illius libri, homil. 1. ad Monachos, & Ioannes, Climacus de 30. gradibus, grad. 7. tunc enim, & hostes fortius impugnant, quia modicum tempus habere se vident: & ipse homo nunquam est ineptior ad resistendum, ob dolorum, & ægritudinis magnitudinem. Si enim corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, etiam dum optime valet, certè in ipso actu corruptionis maxime aggrauabit: & experientia ipsa testatur vix posse eiusmodi ægrotos mentem ad Deum attollere.

Sed occurrit Kemnitius initio censuræ suæ in decreta Concilij, de Extrema vñctione, ac dicit, non esse alia quærenda præsidia pro morientibus, quam ea quæ data sunt, & profunt viuentibus, nimirum verbum Dei, & Sacramenti Baptismi, & Eucharistia. Nam verbum Dei quocumque tempore potest excitare fidem; & memoria Baptismi, atque Eucharistia perceptio, etiam morituris profunt.

RESPONDEO, si hæc responsio valeret, probarem etiam non fuisse opus Eucharistia. Nam ipsorum opinione, memoria Baptismi semper iustificat, cur igitur post Baptisma sumitur Eucharistia? nimirum quia post Baptismum paulatim ex huius vitæ negotiis, & ipsa pugna concupiscentiæ, minuitur feruor initio acceptus, nec sufficit memoria Baptismi ad eum reparandum: ideo Dominus instituit spiritualem cibum, &c. Ita igitur, quia in exitu de hoc mundo existunt speciales

ciales difficultates, instituit Dominus speciale præsidium: præsertim quia sæpe accidit, vt qui in extremis agunt, nec possint audire verbum exhortationis, nec Eucharistiam percipere, nimirum morbo grauati, & vsu sensuum priuati; inungi autem, & Sacramenti huius fructum percipere semper possunt.

CAPVT SEXTVM.

Soluuntur argumenta aduersariorum.

PRÆTER argumenta quibus nituntur aduersarij locum Iacobi peruertere, de quibus supra diximus, habent etiam quædam alia, quibus directè hoc Sacramentum impugnant.

PRIMUM argumentum Lutheri est: *Si vnctio infirmorum Sacramentum esset, haberet effectum infallibilem, at non habet, vt ex eo constat, quod paucissimi sanantur, cum tamen promissio huius ceremoniæ sit sanitas corporalis.* RESPONDEO, duobus modis ad hoc respondent Catholici. Quidam enim, in quibus est Dominicus à Soto dist. 23. quæst. 1. artic. 2. existimant corporalem sanitatem esse absolutum; & infallibilem effectum huius Sacramenti: sed dicunt non promitti nec dari per hoc Sacramentum integram sanitatem, sed certum quendam gradum auxilij supernaturalis, qui interdum satis erit ad sanandum, interdum non erit satis; semper autem ceteris paribus, sanandum citius inunctum, quàm non inunctum.

Hæc solutio mihi non placet, cum omnes Theologi, & ipsa Concilia, Florentinum & Tridentinum, disertè pronuncient sanitatem in hoc Sacramento promitti conditionaliter, id est, si animæ saluti expediat. ACCEDIT etiam quod non licet eiusmodi temporalia bona absolute petere, cum non constet nobis, sintne nobis vtilia, vel inutilia?

Sed, inquit Sotus, interdum accidit, vt cum inunctus conualescit, peior euadat: obtinuit ergo sanitatem per Sacramentum, quæ tamen animæ non expediebat. RESPONDEO, eum, qui post vnctionem sanatur, & peior euadit, sanitatem recuperasse, non vi Sacramenti, sed naturalibus remediis: nisi for-

tè is, qui nunc peior euasit, paulò pòst optimus euasurus sit, illi enim dicitur sanitas prodesse, cui prodest secundum prædestinationem, etiamsi ad tempus obesse videatur.

Dico igitur promissionem absolutam, siue absolutè intelligendam non esse sanitatem corporalem, sed remissionem peccatorum, & auxilium spirituale, quod semper est utile, nunquam noxium; sanitatem autem corporalem, pertinere quidem ad huius Sacramenti promissionem, sed conditionatam, id est, si ea fuerit animæ utilis.

SECUND. argum. Caluini est: *Si ex eo quod Apostoli ungebant oleo, & curabant, Sacramentum colligitur Vnctionis infirmorum; debet etiam colligi Sacramentum ex eo, quod Dominus luto, & sputo, & aqua Siloë sanauit cecum; & ex alijs similibus cæremonijs.* RESPONDEO argumentum Caluini præsupponit, Catholicos niti præcipuè in hoc Sacramento testimonio Marci, qui cap. 6. refert Apostolos olei vnctione multos curasse. Atqui nos suprâ contrarium docuimus. Quia tamen aliqui Catholici non omninò improbabiler testimonio Marci vtuntur, soluamus in eorum gratiam hoc argumentum.

Dico igitur magnum esse discrimen inter hanc vnctionem, quam describit Marcus, & alias cæremonijs, quibus Apostoli, vel ipse Dominus utebantur in morbis curandis. Nam de alijs cæremonijs nullum exstat testimonium Scripturæ, quo iubeamur illas frequentare: de hac autem exstat Iac. 5. PRAETEREA, de alijs nulla exstat promissio gratiæ spiritualis; de hoc autem exstat Iac. 5. siquidè Iacobus addidit, quod Marcus omisit. ADHÆC in alijs cæremonijs non designatur certus Minister, & re ipsa scimus, quosuis etiam laicos in primitiua Ecclesia donum habuisse curandi: at, in hac cæremonia designantur certi Ministri, nimirum presbyteri, Iacobi 5.

TERTIVM argumentum Kemnitij: *Vnctionis cæremonia extra donum curationis, partim ab Hæreticis, partim ab Ethnicis originem ducit. Nam qui primi ceperunt vti cæremonia vnctionis per modum Sacramenti sine dono curandi, fuerunt hæretici Valentiniani, vt patet ex Irenæo lib. 1. cap. 18. Præterea Ethnici consueuerunt ungeri mortuos, vt patet ex illo Virgilij:*

Cor.

Corpusq̄ lauant frigentis, & unguunt.

Vnde Apuleius illud vocat vltimum lauacrum lib. 9. de asino aureo. Similia verò sunt his Ethnicis superstitionibus, quæ narrat Dionysius, cap. 7. de Ecclesiastica hierarchia.

RESPONDEO, hæreticorum illorum ritus à nostro diuersissimus fuit. Illi enim ungebant non moriturum, sed iam mortuum, vt patet ex collatione huius loci Irenæi cum Epiphano, hæres. 36. Quod enim Irenæus dicit, ungi solitos ab hæreticis ad finem defunctionis, quod ambiguum esse poterat, Epiphanius apertè dicit, ungi solitos ipsos defunctos. PRAETerea illi ungebant aqua, & oleo simul mixtis, vt esset illa vnctio loco Baptismi; nos autem separamus hanc vnctionem à Baptismo, nec miscemus aquam cum oleo. DENIQUE illi vtebantur inauditis quibusdam, & horribilibus verbis Hebraicis, cum nos prece simplici, & apertissima vtamur.

Quod autem attinet ad Ethnicas superstitiones, duo sunt Kemnitij peccata PRIMVM, quod tota eius disputatio est præterrem: nos enim agimus de vnctione viuorum, & ille argumentum sumit ex vnctione mortuorum. Et sanè eodem argumento potuisset oppugnare Sacramentum Baptismi, quia post mortem corpora lauabantur à Gentilibus: & nunc etiam lauantur à Christianis, cuius rei exemplum habemus Actor 9. Tabitham enim mortuam Christiani lauarunt.

SECUNDO, falsò dicit Dionysij ritum sumptum ab Ethnicis superstitionibus; cum potius Ethnici in his rebus Hebræos antiquiores sint imitati: nam Hebræi ungebant corpora mortuorum, vt patet ex Euangelio. Nam Matth. 26. laudans Dominus Mariæ pietatem, quæ ipsum inunxerat: Ad sepeliendum, inquit, me fecit, & Ioannes cap. 19. vbi narrat, corpus Domini cum unguentis sepultum, addit: Sicut mos est Iudæis sepelire. Et idem scimus antiquissimis temporibus vsurpatum in sepultura Patriarchæ Iacob, & Ioseph, Genes. vt.

QUARTVM argumentum eiusdem Kemnitij: Progressus istius vnctionis aperè docet non esse Sacramentum. Nam initio Apostoli ungebant oleo simplici ægros, vt illos curarēt: deinde cœperunt aliqui addere benedictionem, oleumq̄ consecrare; vtebantur tamen eo ad eundem finem ad quæ Apostolus quondam

quondam

quondam, nimirum ad curandos aegrotos diuino miraculo, ut patet ex miraculis, quæ narrantur facta per oleum benedictum à S. Martino, aliq̄ multis Sanctis viris, ut legere est apud Sulpitium in vita B. Martini, & in Palladij historia Lausiaca, & Theodoretij historia religiosa. Tandem cum miracula omninò cessassent, ne ociosa maneret cæremonia vngendi, Felix IV. voluit vngi infirmos.

RESPONDEO argumentum partim ex leuibus coniecturis, partim ex falsis constare. Nam quod Apostoli vterentur oleo simplici, nec probat, nec probare potest Kemnitius, nisi more suo; quia Scriptura non nominat oleum benedictum. At nos habemus Clementem, qui Apostolis tribuit doctrinam de oleo benedicendo, lib. 8. constit. cap. 35. & Basilium, qui olei benedictionem, Apostolicam traditionem esse dicit, libro de Spiritu sancto, cap. 27. & Beda in cap. 5. Iacobi, vbi dicit Iacobum præscribere oleum benedictum. Et certè magis credi debet tribus testibus affirmantibus, quàm infinitis nihil dicentibus. Quod autem Felix IV. instituerit oleum infirmorum, mendacium esse supra demonstrauius, etiam Caluini, & Magdeburg. testimonio.

Quod verò cæremonia vngendi infirmos per modum Sacramenti, nata sit ex vnctione illa, quæ per modum miraculi operabatur, non probat Kemnitius, nisi quia sic ipse existimat. Sed nos contrario modo coniecimus factum esse progressum istum olei, nimirum ex eo, quod in Sacramento Extremæ vnctionis sæpe accidebat vt homines curarentur; inde cœperunt quidam viri sancti etiam extra Sacramentum vti oleo, non quidem ab Episcopo benedicto ad vsum Sacramenti, sed simpliciter signo crucis ab ipsis sanctificato, ad curandos morbos.

Quo etiam modo videmus factum in aqua, quia in Baptismo aliquando curabantur homines ab ægritudine corporali, vt Augustinus testatur in epist. 23. & narrat ipse idem exempla quædam huius rei, lib. 22. de ciuit. Dei. cap. 8. Inde cœperunt multi etiam extra Baptismum vti aqua benedicta ad curandos morbos, cuius rei multa exempla exstant apud eosdem auctores, Palladium, Theodoretum, & alios.

QVINTVM argumentum est Kemnitij ibidem, & Illyrici in Cent. 2. 3. 4. 5. 6. cap. 6. quod scilicet non existent exempla antiqua,

antiqua, quod sancti viri in extremis agētes oleo benedicto perungi voluerint.

RESPONDEO, non existare eiusmodi exempla, quia non scribuntur res notissimæ, & quotidianæ. Nam certè S. Bernardus, nunquam omisisset eiusmodi Sacramentum, cū constet eum maximi fecisse hoc Sacramentum, ex vita sancti Malachiæ ab ipso Bernardo scripta, & simul constet eum habuisse summam commoditatem Sacramenti percipiendi, cū & mortem suam præviderit, & prædixerit, & tamen scriptum non est eum accepisse hoc Sacramentum.

CAPVT SEPTIMVM.

De materia, & forma huius Sacramenti.

MATERIA Sacramenti huius est oleum oliuæ ab Episcopo benedictum. Id habet Concilium Florentinum in instructione Armenorum, & Tridentinum loco citato: necnon Concilia, & Pontifices, ac Patres suprā citati. Quod quidem ita accipiendum est, vt consecratio, & benedictio Episcopalis in hoc Sacramento, sit de essentia materiæ Sacramenti; non autem accidentaria, vt consecratio aquæ in Baptismo. Concilia siquidem Florentinum, & Tridentinum, quæ propter hæreticos magis distinctè hæc omnia explicuerunt, in Baptismo materiam esse dicunt aquam simplicem, nec addunt benedictam; in Extrema verò vñctione, vt etiam in Confirmatione, docent esse oleum ab Episcopo consecratum.

Iam verò forma, sunt illa verba: *Per istam sanctam vñctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per visum, &c.* Istam formam tradunt Concilia Florentinum & Tridentinum, & communiter Scholastici.

Sunt autem hoc loco tria NOTANDA. PRIMO his verbis explicari omnia, quæ in forma Sacramenti explicari debent, nimirum causam principalem, quæ est Dei misericordia; & instrumentariam, quæ est sacra vñctio; nec non effectum, id est, remissionem peccati, & consequenter corporalem sanitatem, quæ ex remissione perfecta peccati pendet, sicut

sicut morbus ex peccato vt plurimum oriri solet. Vnde Dominus Matth. 9. paralitico, quem curare volebat, prius dixit *Remittuntur tibi peccata tua*; vt omnes intelligerent, peccata eius caussam fuisse morbi: vt etiam alteri, quem ad piscinam curauerat Dominus, dixit Ioan. 5. *Ecce sanus factus es iam noli peccare, ne deterius tibi contingat.*

SECUNDO nota, non esse in hac forma numerandas syllabas, quasi singula sint de essentia; solum enim sententia ad essentiam pertinet, quæ formam habeat deprecatariam, cum Iacobus disertè dicat: *Orent super eum.* & præterea exprimat effectum Sacramenti, ita vt determinet materiam, id est, vñctionem illam. Quamuis autem non sint de essentia singula illa verba; tamen omitti non debent, nec possunt sine peccato, cum habeamus Ecclesiæ disertum præceptum, & longissimam consuetudinem.

TERCIO nota, causas cur forma debeat esse deprecataria, varias assignari, sed illam videri præcipuam, quia hoc Sacramentum est complementum Sacramenti Pœnitentiæ, & quasi pœnitentiæ quædam infirmorum, qui non possunt iam facere opera pœnitentiæ. Idcirco hoc interest inter hæc duo Sacramenta, quod in Sacramento Pœnitentiæ requiritur Confessio, & Satisfactio, & proinde opera laboriosa ex parte suscipientis Sacramentum: vnde ibi est iustitia, & misericordia: in hoc autem Sacramento est sola Dei misericordia, & idèd dicitur: *Indulgeat tibi Deus.* Itaque ad significandum in hoc Sacramento esse remissionem ex sola misericordia, vtimur prece.

CAPVT OCTAVVM.

De effectu huius Sacramenti.

CONVENIT inter Theologos, duos esse effectus huius Sacramenti. VNVM, quod sanat corpus, si ita expedit animæ saluti. ALTERVM, quod abstergit reliquias peccatorum. Conuenit etiam inter omnes, non habere hoc Sacramentum pro effectu characterem, & idèd repeti posse, quando sæpius quis incidit in morbum periculosum,

Vna

Vna tantum est inter Theologos quaestio. Nam quae sine peccatorum reliquiae, non eodem modo omnes explicant. Quidam esse volunt peccata venialia; sed improbabiliter; nam ea possunt sine Sacramento deleri, nec ad ea tollenda, requiritur noua infusio gratiae, quae est effectus omnium Sacramentorum. Itaque si is esset effectus proprius, & praecipuus huius vnctionis: non facile probare possemus eam esse Sacramentum, nec Iacobus diceret: *Si in peccatis fuerit, remittentur ei.* peccata enim venialia omnes habent: nam ut idem ait, cap. 2. *In multis offendimus omnes.* Denique non est tutum restringere ad venialia, quod Iacobus generatim vocat peccatum, & quod in forma dicimus: *Quidquid deliquisti.*

Alij nomine reliquiarum intelligunt pronitatem, siue habitum ex peccato relictum. Sed ij adhuc improbabilius loquuntur: nam de eiusmodi habitu non potest commodè intelligi illud Iacobi: *Si in peccatis fuerit*, neque illud formae Sacramentalis: *Quidquid reliquisti.* DEINDE non videntur tolli eiusmodi habitus per hoc Sacramentum: saepe enim accidit, ut qui conualescunt, eandem pronitatem sentiant ad peccandum, quam antea sentiebant. Nec immeritò: habitus enim contracti per actiones frequentatas, non tolluntur, nisi frequentatione contrariae actionis.

Dico igitur, reliquias peccatorum duplices esse, & utramque absterisionem ad effectum huius Sacramenti proprium pertinere. PRIMVM enim reliquiae dicuntur peccata, quae interdum remanent post omnia alia Sacramenta; siue mortalia, siue venialia sint. Potest enim fieri, ut quis post Confessionem, & Communionem, in peccatum mortale incidat, & ignoret se eo peccato teneri; vnde non poterit illud noua Confessione expiare: potest etiam fieri ut Confessionem, & Communionem non ritè peregerit, & hoc ipsum ignoret. Ista igitur sunt verae reliquiae, quae hoc Sacramento tolluntur, nisi quis obicem ponat. Et hoc indicat Iacobus, cum ait: *Et si in peccatis fuerit.* & Concilium Florentinum cum dicit, effectum esse animae sanationem. & TRIDENTINVM, cum ait, sess. 14. cap. 2. *Si quae delicta sint adhuc expianda, abstergit.* & forma Sacramentalis: *Quidquid deliquisti per visum, tactum, &c.* Denique vnguntur quinque
sensus,

sensus, quia illa sunt quasi quinque ostia, vnde peccata irrant ad animam, vt nimirum fiat generalis quædam expurgatio omnium, quæ remanent peccatorum. Ex quo intelligimus, quàm sit hoc Sacramentum non contemnendum, cum aliquando fieri possit, vt per hoc Sacramentum saluetur is, qui alioqui planè damnandus erat.

DICIT aliquis; Id videtur commune omnibus Sacramentis, vt peccata mortalia tollant, si quæ inueniant, modò non ponatur obex, quia omnia Sacramenta conferunt gratiam, quæ non potest cum peccato mortali consistere: non igitur id est proprium huius Sacramenti. **R**ESPONDEO, omnia quidem Sacramenta id efficere, sed per accidens, hoc autem Sacramentum per se, & propriè hoc facit, quia ad hoc peculiariter est institutum in fine vitæ.

SECUNDO, nomine reliquiarum peccati, venit etiam quidam torpor, & mœror, & anxietas, quæ ex peccato reliqui solet, & quæ maximè hominem morti vicinam vexare potest: de quibus loquitur idem Concilium Tridentinum supra citatum, & sanctus Iacobus, cum ait: *Alleuabit eum Dominus*. Nam sanctus Iacobus breuissimè omnes tres effectus Sacramenti huius complectitur, ac **P**RIMO incipit à leuissimo, id est, à sanitate corporali, cum ait: *Oratio fidei saluabit infirmum*. **S**ECUNDO addit de vno genere reliquiarum: *Et alleuabit eum Dominus*. **T**ERTIO addit de alio genere: *Et si in peccatis fuerit, remittentur ei*.

CAPVT NONVM.

De ministro, & eo qui suscipit Sacramentum Extremæ vñctionis.

MINISTRVM esse presbyterum, id est, sacerdotem, & consequenter Episcopum, si is velit, docent omnia Concilia, & Patres supra citati. Id quod etiam apertè colligitur ex Iacobo: *Inducat presbyteros Ecclesiæ*. Nam etsi vox illa Græca *πρεσβυτερος* ambigua sit, & tam seniore[m] ætate, quàm dignitate significare possit, tamen secundum vsu[m] Scripturæ Testamenti noui, & Ecclesiæ, non significat, nisi sacerdotes. vnde i. Tim.

4 illud:

4, illud: *Cum impositione manuum presbyterij*, etiam aduersarij intelligunt de ministris Ecclesiasticis, non de senioribus laicis.

Vna est tantum hoc loco dubitatio, quia Innocentius I. in epist. i. cap. 8. dicit oleo sancto posse vti non solum sacerdotes, sed etiam laicos in suis, ac suorum necessitatibus. Quam sententiam totidem verbis recitat etiam Beda in c. 6. Marci, & Concilium Wormatiense, c. an 72.

RESPONDET Thomas Waldensis lib. 2. de Sacramentis, cap. penultimo, verba Innocentij intelligenda esse, de eo loco, & tempore, vbi nulli adsint sacerdotes; tunc enim licere etiam laicis hoc Sacramentum ministrare. Sed hæc expositio ab omnibus refellitur, & merito. Nullum enim est Sacramentum, quod non requirat essentialiter Ministrum sacerdotem, excepto Baptismo, ob summam eius necessitatem, & Matrimonio, quia in contractu mutuo nubentium consistit.

Dominicus à Soto dist. 23 q. 7. art. 1. intelligit Innocentium de vsu olei sancti extra Sacramentum ad curandos morbos: sed videtur id esse contra praxim Ecclesie, non enim dari solet oleum sanctum laicis, vt eo vtantur. Exempla verò, quæ leguntur de miraculis; quæ sancti Eremitæ oleo sancto faciebant, non conuincunt eos fuisse vsos illo oleo, quod ab Episcopo solenni cæremonia benedicatur, vt sit huius Sacramenti materia: poterant enim illi vti oleo, quod ipsi signo crucis benedicebant.

Alij rectius, vt Iansenius in cap. 6. Marci, dicunt Innocentium loqui de recipiente, non de Ministro: ac velle dicere, licere omnibus Christianis vti sancto oleo in suis, & suorum necessitatibus, nimirum aduocando sacerdotes, & accipiendo Vnctionem illam sacram, non ministrando.

Iam verò de eo, qui Sacramentum hoc suscipere potest, constat debere esse PRIMO Christianum. dicit enim Iacobus: *In vobis*. SECUNDO infirmum, quia addit: *Infirmatur quis*, &c. Nam qui bene valent, possunt agere pœnitentiam. Extrema autem vnctio est specialis misericordia, quæ exhibetur ægrotis, qui iam non possunt agere pœnitentiam, vt supra diximus. TERTIO infirmum grauiter, ita vt de vita periclitetur, vt Concilia docent, & nos supra ostendimus.

CC QVA R-

QVARTO adultum, & qui vsum rationis habuerit. Infantes enim, & qui semper amentes fuerunt, non habent reliquias peccatorum, quæ abstergantur, nec sunt capaces lætitiæ & alleuiationis, quam Sacramentum adfert, & non sine irreuerentia Sacramentum eis ministraretur. QVINTO non communicatum, nec ante Confessionem, & Absolutionem, si constet eum teneri peccato, à quo nondum sit absolutus. Ita docet Innocentius I. in epist. I. ad Decentium, c. 8.

CAPVT DECIMVM.

De Caremoniis.

DVÆ sunt caremonia: in hoc Sacramento vñctionis. PRIMA, vt recitentur Litanie, & alie quedam preces ante vñctionem. SECUNDA, vt vngantur septem corporis partes; nimirum oculi, aures, nares, os, & manus, propter quinque sensus: deinde renes, vbi est sedes concupiscentiæ; & tandem pedes, ob vim progressiuam, & executionem. Ita præscribit Concilium Florentinum.

Sed ex his vñctionibus aliqui putant, nullam esse decessentia, sed sufficere, vt quouis loco vngatur ægrotus, quoad Sacramenti essentiam: reliqua ad ritum, & solennitatem pertinere. Hæc tamen opinio singularis est, & ideo minus tuta. Quidam verò existimant omnes illas vñctiones esse de essentia.

Sed communior opinio, quam etiam sequitur S. Thomas, est, vt ad essentiam solùm pertineat vñctio quinque sensuum. Ibi enim est origo omnium peccatorum: vis enim appetitiua pendet à cognoscitiua, vis autem progressiua, siue executiua ab vtraque. Et sanè ratio honestatis, in foeminis id postulare videtur, vt renes non vngantur. Itaque Concilium

non præscribit, vt vngantur illæ omnes partes, sed solùm enumerat omnes partes, quæ iungi solent iuxta varium Ecclesiarum ritum,